

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ԸՆԴՈՒԹ 16 ԱՊՐԵԼ 1866

ԹԻՒ 777

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱ 16 ԱՊՐԵԼ

Լեւոնայի ուշադրութիւնը բոլորովին Գեորգիանա...

Ի դիպումս Տրապիզոնի մասին պատեհաբար...

Արհեստագործութիւնը Գաղղիոյ կայսեր նպատակը...

բազմ մի պիտի ըլլայ Լեւոնայի մէջ:

Հաս կենցաղագէտ անձինք կը յուսան թէ Նա...

Բէզէրդպուրէն հասած հեռագրական լուրերը...

Իրենց մէջ, առաջին անգամ է որ այսպիսի...

Փարիզի մէջ, Մոլտո-Վալաքիայի դործող կար...

յայտնեց թէ կուզէ զատուիլ Վալաքիայէն և Մոլ...

Պուրէշի առժամանակեայ կառավարութիւնը այս...

Կարօլի նահանգին մէջ Պարլէմէն քաղաքը...

Խաւիւր բարձրացնելու մէջ, ներքին դործող պա...

«Լեւոնայի մը տուած քարտէսը կուէ, որ զգուշ...

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

ԳԼԸՐՈՒՆ

ԱՄՍԱԳՐԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Աւելորդ է երկարաբանել ամառային երկրի և ցրտա...

սիրով և ձեռնառութեամբ, որք են իսկական և հաստ...

Յայտնի է ամենին, որ ևս 1858 թուին սկսեցին հրա...

Առաջին բաժանումն կըրթանդակէ իւր մէջ հոգե...

Երկրորդ բաժանումն կըրթարձակէ բոժաններ, վի...

Երրորդ բաժանումն է մատենագրութեան տեսու...

տաղաբանութիւնը ինչպէս Ուսումնասիրում, նոյնպէս և ու...

Չորրորդ բաժանումն, որ կը չլուծէ ժամանակակից...

Այս ամառային իւր անուան համեմատ կը հրատարա...

1) որ հինգ տարուան ժամանակ «Մեղրա Հայաստանի»...

2) Միւր ամառային նիւթ տուողն, զոր կը հաւանի...

3) Եթէ մէկն տայ այնպիսի յօդուած, որ չորս կամ...

լու այս տեսակ եղելութիւնները, ինչպէս նաեւ ուրիշ
դէպքեր, որոնք կրնան ծագել ի միասն հասարակաց
ապահովութեան և անդորրութեան, և այս բանին հա-

մար արտաքույ կարգի միջոցներ ձեռք պիտի առնուի:

Պարզեթիւնն Վրոյնիէն ի դաշինքն լրացրին
երկարորէն կըզբեն այս սոսկալի զէպքին վրայոք:

յորմէ համառօտեւ լով՝ հետեւեալ տեղեկութիւնները
միայն կըհրատարակեմք:

«Կատարել անձանց ամբոյս մի, առաջնորդութեամբ
քահանայից, Պարզեթիւնի փոքրիկները պարտեւոր լա-
ղապարտ քաղաքացւոյ տունները կոնկրէն ու անդորմ
քարտարտութիւններ գործեցին. քանզի այս տուններուն
մէջ գտնուող անձինքը սպաննեցին ու կահարաւորը
կտոր կտոր ըրին, ու պատահաններէն վար նետեցին ի
վողոցն. ուր գտնուող կրակի տալով պրեցին, հանդերձ
երեք հոգիով: Այս սոսկալի ողջակէզը, որ միջին դարուն
վերաբերեալ գործ մըն է, անհաստատ կերակր, այսու
ամենայնիւ անուրանալի ճամբարութիւն մըն է: Բա-
տարեալ 75 անձանց մէջ, կըզտնուին և քահանայ, և
քարուշին կրօնաւոր, ու 6—7 կոնայք: Ասոնց ամե-
նուն դատաստանը այս օրերս պիտի տեսնուի»:

Լիբանանու երկիրը իւր առջին անգործութիւնը
բարեբաղդաբար ձեռք բերաւ: Վանդի ապստամբու-
թիւնը կատարելապէս զսպուած և անոր գլխաւոր
գրգռիչ Դոնուֆ Վարամը վրանաբնակ արապ ծու-
ղովորաց մէջ փախած է առանց ամենեւին կարողու-
թիւն ունենալու նոր խոփութիւն մի հասնել: Աշի-
բանանու ընդհանուր կատաղարիչ վտեմ: Տաւութ
փաշան բազում խնամք կաշխատի այժմ բարեկար-
գութիւնը վերահաստատելու Վէստրուանի մէջ:

ԱՅԳԱՅԻՆ

Աղքատաբերաց ընկերութիւնը, որուն ազգա-
բական գովելի ջանքը յայտնի է ամենուն, այս օրերս
հիւանդանոցին եկամտից և ծախսոց տարեկան հաշ-
ուեցուցակը հրատարակեց, և միանգամայն իւր հրա-
ժարականը մատոյց. բայց ազգային Վաղաբախան
ժողովը, իւրմիջի Հայ ժողովրդեան՝ հիւանդանոցին
հոգաբարձութենէն ունեցած կատարեալ գոհունա-
կութիւնը յայտնելով անոր, խնդրեց որ բարեհաճի
շարունակելու այս հոգաբարձութիւնը:

Վաղայոյս եմք թէ յիշեալ արժանայարդ ընկե-
րութիւնը քիտի չմոքէ Վաղաբախան ժողովոյն այս
խնդիրը, որ իւրմիջի բոլոր Հայ բնակչաց խնդիրն է.
որոնք չեն դադարիր՝ ամեն կերպիւ իրենց խորին
շնորհակալութիւնը յայտնելու Աղքատաբերաց ըն-
կերութեան բարեջան բոլոր անդամացը:

Ահաւասիկ վերոյիշեալ հաշուեցուցակին համա-
ռօտեալ օրինակը:

Ամենին գրեթէ կազմել կարող է յայտնել մեզ իւր
ցանկութիւնը, որի օգտի համար կըտպենք 500 հատ մեր
ծախսով թէ տպագրութեան, թղթի, կաղմի և կուղար-
կներ իրան, և այս կլինի նորա աշխատանքի վարձն:

Եթէ գրութեան մէջ գտնուի մէկ կամ միւսի
անձնական պատուին կծողական խօսքեր, այնպիսի յոգ-
ուածն կըմնայ առանց հրատարակելու:

5) Ազգային պակասութեանց ուղղութեան յոգուած
ներս գրելու ժամանակ, որչափ կարելին է պահպա-
նել մեղմութիւն. գրել պակասութիւնը, և նորա զէմ
ուղղութեան կանոնները. բայց ոչ անարգանքներ ու
յիշուցներ, որ այնպիսի կծողական խօսքերն աւելի
խրանցեցունենք քան թէ ուղղում:

6) Մեր ամսագրի նպատակն է լուսաւորութիւն տա-
րածել, և ոչ թէ ազգի հետ կալու սնել, այլ ամենայն
պակասութիւնը յայտնել պարզ, և նորա ուղիղ ճանա-
պարհը ցոյց տալ, և ոչ թէ անարգել:

7) Արտօճեալ աշխարհարար լիզուն լինելով բազմա-
տեսակ, չունի դեռ ևս քերականական կանոններ, և
շատերը լիզուն սխալման, ճնշումն, որոց գրութեան
ներք լինումն զժողովրդականացի. վասնորոյ խնդրու-
մեմ, որ ամենայն որ աղատ զրէ ինչպէս որ խօսումն,
որպէսզի ամենայն կարգապահին հասկանալի լինի:

Ամսագիրս կսկսուի այս յունվար ամսից, և յուսով
եմ, որ մինչի փետրվարի վերջը ստանամ բաժանորդ-
ների ցուցակը:

Հրատարակիչ և խմբագիր:

Ստեփանոս աւագ քահանայ Մանգիկեանց:

Ի թիֆլիզ, 13 Յունվարի 1866 ամի:

Մեծարդ անդամ աղային Վաղաբախան ժողովոյ,
Աղքատաբերաց ընկերութիւնն իւր միամիտ պաշ-
տօնը կատարած լինելով աղային Հիւանդանոցի մէջ,
այսօր նորա տարեկան տեղեկագրին և հաշուեցուցա-
կին հետ նայակս և իւր հրատարականը կըներկայացնէ
ազգային ժողովոյ:

Հասարակութեան ընդհանուր տեղեկութիւն մի տա-
լու վաւարով այն տեղեկագիրը յարմար դատուեցաւ
տարւել և ամեն ազգայնոց ցրուել, որոց մէջ պիտի տես-
նուի քոչուրային ժամանակ եղած հիւանդաց շատութիւ-
նը, ներքին բարեկարգութեան և բարեկաւութեան հա-
մար պէտք եղած կարանայ մատակարարուիլը և հիւ-
անդանոցի ներկայ վիճակը՝ որ յոսամբ գոհացուցիչ
պիտի երևի ազգային ժողովոյ նայակս և արդոյ հա-
սարակութեան:

Մեծարդ տեսար, խնդրելով ընդունիլ մեր հրա-
ժարականին հետ նաեւ մեր յարգանայ հաւատին,

Մտաւ ազգային բարեկաւութեան վաւարութիւն:
Անգամը Աղքատաբերաց ընկերութեան,
Ստեփան Չիլի, Ասեմապեհ,
Սարգիս Միրզաբեհ, Ասեմապեհ,
Ստեփան Յ. Տեմեհ, Գանձապեհ,
Գրիգոր Եսաբեհ, Փոխ—Ասեմապեհ,
Յովհաննէս Միրզաբեհ, Փոխ—Ասեմապեհ,
Յովհաննէս Ս. Ղուկասաբեհ,

Անտոն Աղաբեհ, Պոլոս Պէրկամաբեհ,
Գալուստ Վեմեհ, Տարաբեհ Բաբաբեհ,
Պոլոս Տիպլեբեհ, Սարգիս Թ. Չիլի:

Միւսեայ Կաշեղ—Կաշի և Կաշի—Կաշի
—Կաշի—Կաշի և Կաշի—Կաշի 1865 թիւ 7 1 Արեւ
1866 թիւ:

ՄԱՌՏԻ	
Մովսէս Կաշիբեհ	49299,50
56505 զարուշ վարձի ժողովածը	35375,75
Տարեկիւ 731448290	45601,
Պ. Գալուստ Պաթայի նուր	2040,
Մեծահոգի զարուշ տալի և նուրերը	3157,25
Հանդուցեալ Ստեփան Պաղապաբեհ	581,
Խանութի վարձի	5611,
Մատնի ընկերութեան ըրած նուրը	3562,
Մ. Արեւմտեմ առնուած տարեկան	4000,
Գոթիկն առնուած գումար	1831,
Մըրկայի վարձի Պիտրուշ	765,
Պ. Մարշալ Յոյն վաճառականի նուր	510,
Մանկեան Պ. Պաղապաբեհ տունի վախճի	200,
Նոյնի տարեկիւ ձգած խանութի գումար	50,
Պարտիկի վարձի տահալի	300,
	85883,50

ԵՆԻՐ	
Մէկ տարուան ուտելիքի և մանրմունք ծախք	47394,
Իւրեքիւրի և կարանայ ծախք	46765,
12 ամսուան գէղերու	40294,50
Նորոգութեան ծախք	2033,
Ստակաւորում	6680,
Տօսող զոյգի շինողչիք	800,
Ստիւկոյի տարեկան	4020,
	85883,50

Հանդուցեալ Աղքատաբերաց Պ. Գրիգորին կտակաւ
թողուցած 5165 զարուշը, որ հիւանդանոցի նորոգման
պահուած է, նոր հոգաբարձութեանն պիտի յանձնուի:

1865 Ապրիլ 1ին հիւանդանոց գտնուողները	61
Մինչ 1866 Մարտ 31 ալիւայլ հիւանդու-	
թեամբ հիւանդանոց մտած պանդուխտք	369
Տեղացիներէն մտած	8
Տաճիկ հիւանդացի թիւը	18
Յոյն	5
Վրէժայէ բռնուած ներս գտնուողներէն	2
Վրէժայէ բռնուած և հիւանդանոց բերուած	40
Նոյն ախտով բռնուած բերուած տաճիկք	3
	506

1865 Ապրիլ 1էն մինչ 1866 Մարտ 31 կա-	
տարեալ առողջանալով մեկնողներուն թիւը	395
Ալիւայլ հիւանդութեամբ մեկնող թիւը	31
Վրէժայէ մեկնալի ներս գտնուողներէն	2
Վրէժայէ մեկնալի պանդուխտք	30
Հիւանդանոցի մէջ արդի գտնուողները(*)	48
	506

(*) Ասոցմէ 15ը խեփ	Այր	Կին
» 3ը կարուածանայ	40	5
» 3ը կոյր	2	4
» 8ը ծեր եւ խեղանկամ	4	2
» 12ը հիւանդ	7	4
» 7ը ծառայ	41	4
	4	3
48	35	15

Մեծարդ Տայիեան մահտեօի Լաղուպ աղան՝
ընկերութեամբ իւր գերդաստանին, ամսոյս 6—18-
ին զազգիական շոգեմաւով Մարտիկա դնաց ուս-
կից փարիզի ճանապարհաւ Մանչեսթըր պիտի եր-
թայ: Զիւլեալ աղին ու գործունեայ անձը արդէն
քանի մը տարի Մանչեսթըր բնակած է մանիֆա-
թուրայի վաճառականութեամբ զոր քաջ կըճանաչէ.
այս արհեստին մէջ գտնուելով ի մանկութենէ
անսի. ուստի այժմ նոյն շահաստան քաղաքը կըվե-
րագտնայ վաճառատուն մի հաստատելու համար.
որուն յաջողութիւն և յառաջադիմութիւն կըբարե-
մագնեմք ի բոլոր սրտէ:

Կըզուեմք Տայիեան մեծարդոյ մահտեօի Լաղուպ
աղային ի գործ դրած որոշումը, և կըփափաքիմք
յոյրու Հայ ժողովրդեան, որ կարողութիւն և մի-
ջոց ունեցողները անոր օրինակին հետեւին՝ Ման-
չեսթըր Լոնտոն կամ Լիւբբուկ անտարական հաս-
տատութիւններ հիմնելով: Վանդի Վաղաբախանայնար-
հիւ վաճառականութեան կեդրոնն է. ուր գործունե-
այ, աշաւորը և խոհական Հայ վաճառականները
ընդարձակ ապարեղ մի կըզանեն իրենց առեւտրա-
կան յաջողութիւնը ի գործ դնելու. և ողորմու-
թեամբն Աստուծոյ կրնան քիչ տարուան մէջ, մեծ
հարստութիւններ ձեռք բերել:

ՀՐԱՆՈՒՐ Ի ՀՈՐԱՄԱՍԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արշալուսոյ նախնիքայ թուոյն մէջ գրուցեցինք
թէ Կ. Պոլսոյ ազգային գործոց ցաւալի կացու-
թիւնը պատճառ կուտայ Հոռոմեադաւանին ի հոռ-
մեականութիւն հրաւիրել զՀայ ժողովուրդը: Ահա
աւալի թարգմանութիւնը այս հրահրին, որ Կոս-
տանդնուպոլիսէն գրուած է իւրմիջի Լաղաբախաւ ա-
նուն գաղղիներէն լրացրայն:

«Այս օրերս (Կ. Պոլսոյ) Հայոց մէջ երկպառա-
կութիւններ ծագեցան, որոնք ծանրապէս կըխոս-
վեն զյիշեալ ժողովուրդը. և այս խոփութեան
պատճառն է աշխարհական միջամտութիւնը եկե-
ղեցական գործոց: Պատրիարքը անսնելով թէ կրօ-
նը աշխարհական ճնշման ներքե իյնալու վերայ է
և չկրնալով հոռոմեան գէմերթալ, իւր հրաժարա-
կանը տուաւ. զոր վարձարդոյն իւրուր չուցեց ըն-
դունելու: Հոգ տանելով մարդասիրաբար որպէսզի
կուր մը չծագի այս ազգայնութեան մէջ. Այժմ
խօսք կըլլայ Հայոց ըրած կանոնադրութիւնը սրբա-
գրել, որուն համար մեծ նախանշանուցութիւն կըցու-
ցնէին Հայք: Այս կանոնադրութիւնը բոլոր ազ-
գային գործերը կըկարգադրէ եկեղեցւոյն իշխա-
նութեան հետ ունեցած յարաբերութեանց մէջ.
իշխանութիւն մի, որ արդէն առաջօք տեսիլմըն էր
Հայոց մէջ կըզանուին բանաւոր անձինք. որոնք
կըճանաչեն ընդունայնութիւնը որ և է կանոնադրու-
թեան մի, որ յառաջ եկած է եպիսկոպոսական իշ-
խանութեան աղիւն մարմնոյն հետ խառնուրդէն, և
կըսեն թէ կըբը իւր առջի իրաւունքը և վեճակը
ձեռք պիտիչկրնայ բերել բայց միայն երբոր հզօր
ու անկախ իշխանութենէ մը կախեալ ըլլայ. և այս
բանին նկատմամբ կըփափաքին հոռոմեական Հայոց
կացութեանը. որոց կըբրական ամեն հետամտու-
թիւնները (ընկալիթէ) կըջնջուին սրբազան Պապին
որոշմանը հնազանդել պարտաւորեալ ըլլալով:
Լուսաւորչական Հայք գիւրաւ կրնան խաղաղութիւն
հաստատել իրենց մէջ, փութալով հոռոմեական Հա-
յոց օրինակին հետեւիլ, այսինքն հոռոմեական ե-
կեղեցւոյն ծոցը մանկելով: Լա թէպէտ իրենց կրօ-
նին և պատարագին արարողութիւնները տարբեր
են, բայց և այնպէս մէկը չկրնար ապացուցանել
թէ հերետիկոս են. ուստի ուրիշ նոր վաշտութեան
մի ներքե պիտի վայելին Հայոց եկեղեցւոյն բոլոր
ազատութիւնները: Հայք կըպարտաւորին իրենց
ազգային պատմութիւնը նորէն աղէկ մը կարգաւ և

